

I. N. 7.

DISSERTATIO GRADUALIS,
OSTENSURA:

**LEGEM
NATURALEM
ESSE INDISPENSABILEM,**

QUAM;

SUFFRAG. AMPL. SENAT. PHIL. REG. ACAD. ABOËNS.
PRÆSIDE

MAG. JOHANNES
BILMARK,

HIST. ET PHIL. FRACT. PROF. REG. ET ORD.

Publice ventilandam sistit

LAURENTIUS JOH. HALLMAN,
NERICIA-SUEGUS.

IN AUDITORIO SUPERIORI DIE XXXI. MAJ
ANNI MDCCLXIX.
H. A. M. C.

ABOË,

Impressit JOH. CHRISTOPH. FRENCKELL.

A MADAME
BRIGITE MARIE
D' ODELSTRÖM,
NEE BARONNE DE FEIF.
MADAME,

KANSALLIS-
KIRJASTO

Rien au monde ne sauroit m' être plus agreable & me
causer plus de joie que l' occasion, que me procure ce
petit essai Academique, que je vais soutenir publiquement,
de pouvoir VOUS renouveler les assurances de ma respectueu-
se soumission. Il est certain, que ces sentimens pour VOUS,
MADAME, & pour tous ceux, qui VOUS interessent, surpas-
sent infiniment par leur sincerité les foibles expressions de
ma plume. Dès ma plus tendre enfance, & sur tout pen-
dant le tems que j' ai eü l' honneur de séjourner dans VO-
TRE illustre maison, VOUS m' avez comblé de toutes sortes
de bienfaits, & j' en suis si penetré, que je me croirois
le plus heureux de tous les hommes, si je VOUS en pouvois
marquer ma très-humble reconnoissance. En attendant l'oc-
casion si desirée permettez moi, MADAME, que j' avoue publi-
quement, que je VOUS ai mille obligations, particulièrement
si VOUS daignez recevoir avec un oeil favorable l' ouvrage
que je prends la liberté de VOUS offrir. Je ne cesserai ja-
mais de prier le Tout-Puissant, qu' il veuille repandre sur
VOUS les prosperités les plus durables! J' ai l' honneur d'
être avec la plus profonde vénération,

MADAME

VOTRE

très-humble & très-obeissant
serviteur

LAURENT JEAN HALLMAN.

KONGL. MAJ:TS
TRO-TJENARE OCH MAJOR
SAMT
RIDDARE AF KONGL. MAJ:TS SVÄRDS ORDEN,
VÄLBORNE

H_{R.}FRANTZ HINRICH VON KNORRING.

Den stora gunst och de många välgärningar, hvarmed VÄLBORNE HERR MAJOREN och RIDDAREN mig öfverhopat under den tid, jag haft åran at handleda Dess värlartade Herrar Söner, förfätta mig uti större skuld, än at jag densamma någonsin förmår mig afbördä. Icke desto mindre öfvertygad, at VÄLBORNE HERR MAJORENS och RIDDARENS ädla sinne hvarken fordrar vedergällningar, eller förmår de ringaste gåfvor, vågar jag ödmjukast anhålla, det VÄLBORNE HERR MAJOREN och RIDDAREN Höggunstigt täcktes uptaga detta mitt andra Academiska arbete, såsom et prof af mitt tacksamma sinne och vördnadsfulla erkänsla. Jag tillstår gärna, at detta är en ganska ringa gåfva; men lön denna är det endaste medel, hvarigenom jag offenteligen kan förklara den vördnad och högaktning mitt hjerta emot VÄLBORNE HERR MAJOREN och RIDDAREN städse hyft, så torde den blifva hedrad med et mildt ögnkast. At Allmagten, alla välgärningars rika belönare, täcktes bekröna VÄLBORNE HERR MAJOREN och RIDDAREN samt Dess Förmåna FAMILLE med allsköns välgång och sällhet, önskar och med djupaste vördnad framhårdar

VÄLBORNE HERR MAJORENS och RIDDARENS

Ödmjukaste tjen. re

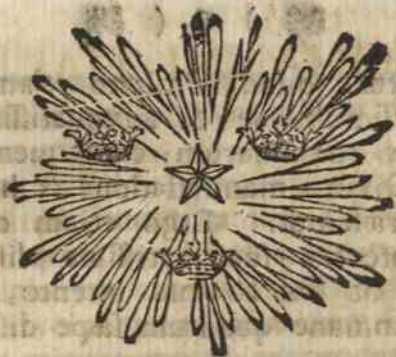
LARS JOH. HALLMAN.

VIRO *Plurimum Reverendo atque Doctissimo,*
Domino JOHANNI HALLMAN,
COMMUNISTRO in Lillkyrka & Öby Vigilantissimo,
PARENTI OPTIMO.

In memoriam mihi revocans tenerrimam illam curam, multaque beneficia, quibus TU, PATER OPTIME, a cunabulis inde ad hoc usque tempus me amplexus es, eadem majora esse comperio, quam quae facultatibus tuis respondeant, pluraque quam enumerare mea valeat industria. Quomodo igitur & nunc & olim fieri nequeat, ut tot remunerem bona; ita nunquam gratissima mihi deerit mens. Ceu pignus hujus alterum hocce opus meum Academicum submissa animi veneratione TIBI offero. Levissimum quidem hoc est munus; sed cum idem unicum sit, quo pietatem meam in TE, PATER INDULGENTISSIME, immortalē testari potuerim, oro atque obtestor, velis, quo emines, paterno favore, hoc opus chertaceum ceu documentum grati animi venerationisque mee adspicere. DEum Optimum Maximum calidissimis nunquam intermittam defatigare precibus, dignetur TE, PATER OPTIME, una cum MATRE DILECTISSIMA in annos bene multos salvum atque incolumem conservare, ut omnes, quotquot TIBI post DEum debemus vitam, solatium habeamus lætissimum, exoptatissimum, & ut postquam TIBI nobisque satis PATER DILECTISSIME vixisti, postremo choris angelicis intermixtus eas! Sic nullo non tempore vocabit, ad cineres usque permansurus

PARENTIS OPTIMI

filius obedientissimus
LAURENTIUS JOH. HALLMAN.

§. I.

Quamprimum **DEUM** nominari audio, atque in hujus ideæ consideratione acquiesco, sine anxia meditatione tam ex conscientia animæ interna, quam ex contemplatione rerum quarumvis circumstantium penitus convincor, quod non tantum **Ens** ejusmodi existat, quod a se ipso est & cui cætera quæcunque entia extra ipsum suam debent existentiam nec non existentia continuationem seu conservationem, sed etiam, quod omnibus perfectionibus ita gaudeat, ut ne ullum quidem, quod possibile sit, desideret.

§. II.

DEus igitur est Ens Sapientissimum. Sapientia est scientia eligendi media, fini obtinendo aptissima, nec non fines ita sibi invicem subordinandi, ut propiores sint media remotiorum, omnes vero media finis ultimi. Quocirca quum **DEus** sit ens perfectis-

simum, sequitur, quod illimitato etiam gaudeat intellectu, quo simultanee & adæquatissime res & actiones omnes cum harum consequentiis & nexu cum Gloriæ Divinæ manifestatione & hominum felicitate sibi repræsentat. Ergo etiam optime novit & vi omnipotentia suæ aptissime disponit media quælibet, ita ut fini ab ipso intento, qui a nostra præsumptione immane quantum sæpe discrepat, egregie inserviant.

§. III.

DEus vult omne bonum, & averfatur omne malum. Bonum nobis dicitur quicquid vel perfectionem entis vel finem propositum promovet atque huic obtinendo inservit. Quare quum DEus sit Ens perfectissimum §. I. adeoque Sapientissimum §. II. non potest non perspecta sibi habere singula media, quæ cuilibet fini obtinendo conducunt; Ergo qualitatem rerum tam internam, quam in relatione ad alia entia consideratam sibi habet perspectissimam. Sed DEus est Ens maxime harmonicum, nec inter summas ejus perfectiones aliqua esse potest collisio, nedum pugna; Ergo quum voluntas sit actus, quo vel bonum cognitum quis appetit vel malum averfatur, sequitur, quod DEus velit omne bonum & averfetur omne malum. Immo patet, quod DEus velit bonum quodcunque, pro mensura, qua illud bonum judicat intellectus, parique ratione averferetur malum. Quum enim tam in bonitate quam in pravitate actionum aliarumque rerum dentur gradus, ceu
cui-

cuiuslibet attento patet, atque in hac cognitione, quam distinctissimam possidet DEUS, consistant voluntatis & aversationis Divinæ motiva, sequitur, quod voluntas DEI sit proportionata bonitati aut malitiæ rerum in intellectu illis adjudicatæ. Cave autem credas, quod quantitas quædam ita in DEUM caderet; hæc enim tantummodo afficit ipsum objectum, non vero DEI voluntatem, quæ dum in majora bona magis, in minora minus propendet, plura in uno vult, ut plura, & pauciora in altero, ut pauciora.

§. IV.

Quoniam DEUS vult omne bonum & aversatur omne malum § III. sequitur, quod DEUS etiam velit actiones bonas & aversetur malas. Quocirca statim observamus, tum quod DEUS ab æterno præviderit singulas actiones cum earum consequentiis, nec non ex harum relatione ad sanctitatem & ad alias ejus perfectiones, quæ primo, ut ita loquar, intuitu ipsi obvia erat, statim judicaverit utrum hæc vel illa actio fini ejus inferviret, vel non, utrum perfectionem entium a se creandorum promoveret aut impediret, adeoque talem actionem vel præceperit vel prohibuerit; tum quod DEUS, utpote ipsa bonitas, adeoque studio flagrans intensissimo singulis entibus a se diversis omnes, quarum capacia sunt, perfectiones conferendi, non potuerit non hominibus regulas præscribere, quibus convenienter se gerere debent, si felicitatem tantopere desideratam consequi vellent. Quum vero regulæ ejusmodi nul-
lius

lius plane essent momenti, nisi homines eandem intelligant; ex utroque sequitur, tum quod DEUS legem hominibus dederit, tum etiam quod eam promulgaverit. Hoc autem ita factum, ut animis nostris, quibus facultas dijudicandi ex sua natura competit, indiderit prima principia, quæ normam actionum constituunt, quibus debito modo excultis ad majorem perfectionum Divinarum & hinc porro ad pleniorum officiorum nostrorum cognitionem pervenimus. Legem igitur Naturalem definimus, quod sit præceptum DEI, quo sibi omnes homines obligat, ut ad ipsius voluntatem, quatenus ex consideratione attributorum Divinorum & naturæ humanæ per dictamen sanæ rationis innotescit, actiones suas componant. Hinc igitur patet, quod ratio nostra proprie loquendo non sit ipsa Lex Naturæ, sed potius medium, quo rite usurpato, illa cognoscitur. Quod adstruendo non veremur eorum censuram, qui nobis forte objicerent, quod homo ex nostra opinione bina habeat, ad quæ vitam instituat, præcepta, Jus scilicet Naturale & Rationem. Etenim ipsa Lex Naturalis absolvitur illis propositionibus, quas ratio ex consideratione attributorum Divinorum & naturæ humanæ colligit, adeoque ratio est tantum medium apprehendendi æternas hæc veritates, quemadmodum oculus est medium, quo eximium rerum in hoc mundo obviarum nexum, ordinem, mechanismum, & quæ sunt reliqua, percipimus. Sicut autem nostram Legis naturæ definitionem satis sibi constare arbitramur; ita definitionem Legis Naturæ

turæ a PUFENDORFIO adhibitam, qua statuit, Legem Naturalem esse, quæ cum rationali ac sociali natura hominis ita congruit, ut humano generi honesta & pacifica societas citra eandem constare nequeat, minus probamus, quam quælibet fere Lex civilis ita sit comparata, ut citra eandem societas hominum tranquilla manere nequeat.

§. V.

Sicut autem non singulæ Leges, quæ in civitate feruntur, ejusdem sunt tenoris, sed quædam ad ipsam societatis constitutionem, aliæ vero ad majorem majoremque civium tranquillitatem & commoditatem pertinent; ita etiam in magna DEi civitate singulæ Leges Naturales, saltem nostro concipiendo modo, non ejusdem videntur necessitatis. Scilicet Leges Naturales tendunt ad perfectionem entium rationalium promovendam: sed in perfectione, quatenus eadem entibus finitis tribuitur, novimus varios dari gradus; adeoque necesse est, Leges etiam Naturales variam subire considerationem. Quamobrem etiam Eruditi diviserunt Leges modo dictas in *Fundamentales*, quarum præcepta immediate deducuntur ex consideratione attributorum Divinorum & quorum indubitatus est cum natura rationali nexus, & *minus fundamentales*, quarum magis elongata est cognatio cum principiis practicis, remotiorque nec adeo perceptibilis cum natura & felicitate humana nexus; ad quam classem spectant, quæ maximam partem sub ratione tutioris, æquioris,

ris, melioris & probabilioris in officio cognoscuntur. Complexus harum Legum a WOLFIO dicitur *Lex Perfectiva*, quam definit, quod sit ea, quæ homines obligat ad id, quod est melius altero, eidem præferendum. Ex quibus definitionibus statim apparet, quod cum Legum Naturæ Fundamentalium major sit evidentia, & plura ac fortiora illam observandi motiva, quam in Lege perfectiva, illi quoque major, quam huic, competat obligandi vis. Præterea distinguere etiam solent Eruditi Leges Naturales in *Absolutas*, quæ cum natura & felicitate humana absolutum habent nexum, & proinde homines obligent in qua demumcunque conditione aut tempore vivant, & *Hypotheticas*, quæ respectum conditionis & temporis præcipue habent, nec cum ipsa natura & essentiali felicitate hominum absolutum produnt nexum. Quum igitur motiva observandi Leges Hypotheticas ab ejusmodi circumstantiis petantur, quæ mutationi sunt obnoxia, sponte sua sequitur, earum obligandi vim esse mutabilem, cujus contraria est ratio Legum absolutarum.

§. VI.

Supereft adhuc, ut de Legibus Divinis, Positivis communiter dictis, sententiam nostram quoque aperiamus; præsertim quum nonnulli dentur Eruditi, qui easdem ad Leges Naturales referant, alii autem easdem his contradistinguunt. Hinc jam pridem invaluit distinctio Legum Divinarum in *Naturales* & *Positivas*; quarum has ita definiunt, quod sint

sint illæ leges, quæ ab arbitrio ac voluntate Divina dependent, nec cum sociali hominis natura aliquem, saltem manifestum, habent nexum; quamobrem complexum harum Legum *Jus Divinum Voluntarium* nuncupavit GROTIUS. Enimvero quamvis Legis proprium sit *jubere, non suadere*, uti loquitur SENECA, attamen firmiter nobis est persuasum, quod Leges Divinæ Positivæ universales suas etiam habeant rationes objectivas, licet nobis vel penitus vel quoad partem impervestigabiles. DEUS enim Ens perfectissimum & sapientissimum nihil velle potest absque ratione sufficiente; adeoque quum leges humano generi tulerit, sequitur, quod moralitatem actionum vel præceptorum vel prohibitarum jam ab æterno ex diversa actionum relatione ad attributa sua & naturam humanam perspexerit, atque hinc motiva Legum latarum sumserit. Si enim Sapienti Legislatori humano conveniat, non alias præscribere leges, quam quas ipsa Majestas & felicitas civium postulent, atque ita in eis ferendis sequi rationes objectivas; DEO etiam tanto magis convenit talis legislatio, quod aliam fingere nefas omnino foret. Quamobrem leges Positivas Divinas Universales definimus per propositiones obligatorias, ad omnes homines æque pertinentes, quarum tamen nexum cum natura hominis rationali intellectus noster plene non perspicit, sed ex Divina revelatione unice cognitæ habet. Adeoque facile apparet, quod Leges Divinæ Naturales & Positivæ Universales essentialiter a se invicem non differant, sed quod præ-

cipuum earum discrimen consistat in innotescendi modo. Nec minor est obligatio has, quam illas observandi, siquidem mandatis I. Ei, propter omnimodam nostram ab ipso dependentiam, absque ulla tergiversatione & operosa motivorum, nobis imperferutabilium, indagine morem gerere debeamus.

§. VII.

Evoluta jam natura Legum Divinarum, postulat instituti ratio, ut indolem *Dispensationis* Legum pariter expendamus. Est autem *Dispensatio*, declaratio Legislatoris, legem aliquo in casu non obligatam, quamvis casus ille revera sub lege Universali comprehendatur. Unde *indispensabilis* dicitur illa Lex, contra quam nulla actio permitti potest, ne quidem ab ipso Superiore seu Legislatore. Quod si has notiones paulo attentius expendamus, facile apparet, quamnam fuerit origo dispensationis Legum. Scilicet Legislator tulit legem quandam, quæ si probe observetur, ex ipsius opinione semper & ubique ad robur civitatis & felicitatem subditorum plurimum conferet. Attamen re penitus perpensa & computatis rerum circumstantium momentis singulis, deprehendit, ipsam universalitatem Legis futuram felicitatis gravissimum impedimentum; quamobrem consultum ducit, hunc vel illum civem ab obligatione Legis eximere. Quum vero Legis auctoritati hac sua indulgentia, quamvis eandem expresserit necessitas, derogari animadvertat, certum est, quod Legis formulam alia ratione adaptasset, si ex

si ex priori cuncta, quæ evenerunt, perspicere potuisset. Ex quibus liquido apparet, quod dispensatio proprie loquendo tantum conveniat Legislatori, qui limitato gaudet intellectu. Immo quum Leges humanæ ad felicitatem societatis civilis, tanquam ad finem ultimum sint directæ, hic autem pro temporum aliarumque circumstantiarum ratione, non eodem plane modo obtineatur; leges quoque civiles erunt mutabiles, non quidem respectu finis civitatis, qui idem semper est & manet, sed respectu mediolorum, quæ ad illum conducunt. Cujus mutationis indicia quædam in Legibus Divinis Positivis, scilicet Ceremonialibus atque Forensibus animadvertimus, at tamen hæc leges tales fuerunt, quas DEUS ex admiranda Oeconomia cum genere humano ad certum tantummodo tempus observandas voluit, eisdem alias substituturus, quum plenitudo temporis venisset. Ideoque hæc Leges, quæ ex sua natura erant aliquando abrogandæ, etjam abrogatæ sunt, mutato objecto; nullo autem argumento vel exemplo constat, quod dispensabiles fuerint, quamdiu vigere debuerunt.

§. VIII.

Ex his præmissis jam sequitur: *Legem Naturalem esse indispensabilem.* I:º Quoniam enim Legum Dispensatio limitatum solummodo prodit intellectum & ab hoc ortum ducit §. VII. sequitur, quod Legibus Divinis talis dispensatio minime conveniat, quippe quum DEUS jam ab æterno adæquatissime & in con-

tinua præteritorum, præsentium ac futurorum serie præviderit singulas hominum actiones tam in se, quam circumstantiarum momentis gravidas, adeoque quasdam actiones præceperit, alias autem prohibuerit. II:o Quum dispensatio sit declaratio Legislatoris, qua significat legem aliquo in casu non obligaturam, quamvis casus ille revera lege comprehendatur §. VII. Ergo si DEus contra Legem Naturalem, qua præcipit actiones, quas Sanctitati suæ & hominum felicitati convenire, perfectissime animadvertit, contrarias autem actiones prohibet, dispensaret, sequeretur ex lumine etiam rationis constare, quod DEus non semper offendatur, licet homines, officia sibi injuncta aliquando intermittant, tum etiam, quod tanta foret Numinis indulgentia, ut nonnunquam jus concederet patrando malas actiones; quum vero neutrum horum per sanctitatem voluntatis suæ facere possit, sequitur denuo Legem Naturæ esse indispensabilem. III:o Nec ceteris, quas in DEo admiramur, summis perfectionibus magis convenit Dispensatio Legis. Non justitiæ: quippe cui derogaretur, si quidquam de perfectissimo suo jure remitteret, quod vero faceret, si contra legem a se latam dispensaret. Non infinitæ DEi bonitati: Sicut enim DEus ex summa *Φιλανθρωπία* Legem Naturalem tulit, cujus observantia homines honestam ac pacificam degere possunt vitam, ita si contra hanc legem suam dispensaret, simul ostenderet, se parum curare generis nostri felicitatem. Denique quum dispensatio imprimis concedi

cedi soleat propter antegressa eademque eximia me-
rita, igitur, si DEus dispensaret contra legem suam,
homines suis operibus possent sibi devincere gratiam
Numinis, seu quod eodem recidit, ipsi DEo, sal-
tem certo respectu, forent necessarii, adeoque ab i-
pso non penitus dependerent; quod quam *ἀπορρ* sit,
tam ratio animadvertit, quam Scriptura Sacra dilu-
cide ostendit. IV:o Si Lex Naturalis sit dispensabi-
lis, aut ejusmodi dispensatio facta est in gratiam
totius generis humani, aut quorundam solummodo
hominum. Si prius: quædam saltem præcepta Le-
gis Naturalis sunt abrogata, quum ad illorum ob-
servantiam non obstringantur cives in macrocosmo.
Si posterius: hæc venia procul dubio concessa esset
dilectis DEi hominibus, qui sic virtutum cultura jus
sibi acquisivissent, quædam vitia impune patrandi.
Sed quum utrumque adfertum implicet, sequitur Le-
gem Naturalem esse indispensabilem.

§. IX.

Enimvero dicat forte quispiam: Voluntas DEi
est liberrima: Ergo indifferens ad opposita: Ergo
potest aliter esse: Ergo est mutabilis, Ergo quum
voluntas DEi per rationem nobis patefacta sit Lex
Naturæ, hæc quoque Lex est indispensabilis. Sed
quæ heic cumulantur propositiones, non singulæ pro-
miscue admitti possunt. Libertas enim non tam
consistit in indifferentia quadam ad opposita, quam
potius in facultate ex pluribus possibilibus illud eli-
gendi, quod optimum censetur. Si enim priorem
quis

quis admitteret definitionem, simul quoque admit-
 rat necesse est, quod DEus ad bona & mala sese
 indifferenter habeat, adeoque salvis summis perfe-
 ctionibus seipsum quandoque abnegare possit; quod
 quam sit absurdum, ingenius quilibet sponte sua a-
 nimadvertit. Sed DEus est ens liberrimum, quate-
 nus id, quod optimum cognoscit, eligit, facit ac
 promovet. Ex nostra igitur libertatis idea non li-
 mites quidam libertati Divinæ, sed tantummodo
 perversæ multorum opinioni de genuina libertatis
 indole ponuntur, quippe qui eandem tunc demum
 adesse statuunt, si in abusum quoque impune vergat.
 Deinde distingvere solent Philosophi inter libertatem
exercitii & specificationis. Illa est, quum agens ad
 ipsum actum se solum determinat, quum etiam pot-
 uisset non agere seu actum suspendere. Hæc au-
 tem in mera negatione haud acquiescit, verum se-
 se extendit ad oppositum. Est igitur libertas volen-
 di aliquid, & simul ejus oppositum. Jam si liberta-
 tem Physice solummodo consideremus negari nequit,
 quin DEus per potentiam suam possit facere actio-
 nem & simul ejus oppositam, sed si eandem liber-
 tatem moraliter spectemus, DEus est Ens liberrim-
 um & tamen id solum agit, quod Sanctitati suæ
 conveniat. Nec ita tamen constringitur ejus liber-
 tas, quemadmodum dici non potest libertatem Phi-
 losophi esse adstrictam, si proprietates quasdam fi-
 gurarum demonstrat, simulque ostendere nequeat, di-
 versa symptomata eisdem competere.

§. X.

Quamvis intra gyrum jam definitum nostra qualiscunque opera absque gravi censura terminari posset; juvat tamen adhuc unicum addere propositionem, ex principiis allatis facile demonstrandam. Contendimus igitur, quod *Leges Divinae Positivæ nec dispensationem ullam admittant*. Quum enim Legum Divinarum Positivarum dentur omnino rationes objectivæ, quæ fundantur in attributis Divinis & nostra felicitate, quamvis nos homunciones, quæ nostri est ingenii imbecillitas, easdem plene adsequi nequeamus §. VI; sequitur quod quamdiu objectum idem maneat, harum etiam Legum fundamentum sit immutabile; quamobrem nec DEUS, salvis summis perfectionibus suis, contra has Leges dispensare potest; alioquin sequeretur, quod Supremum Numen aliquando a se ipso dissentiret. Immo si vel maxime demus, quod Leges Positivæ sint, quæ tantum dependent a beneplacito Divino; attamen quum cæli terræque Monarcha non delectetur nisi bonis operibus, ne quidem ex ista definitione confici potest, Leges Positivas esse dispensabiles; siquidem Ens perfectissimum sibi ipsi contrarium nullo modo esse possit.

§. XI.

Enimvero satis animadvertimus, Eruditos oppido paucos hanc Philosophiam æquis animis fore excepturos, præsertim quum in Scriptura Sacra va-

rias observaverint Leges, ad classem Legum Positivarum ad minimum referendas, quas tamen dispensabiles esse simul se observasse credunt & aliis persuadere nituntur. Immo dum nonnulli ostendere conantur, Leges ipsas Naturales esse dispensabiles, alii, qui meliora sapere sibi videntur, eis obviam ituri, has leges ad Positivas referunt, quas subinde dispensabiles esse firmiter contendunt. Enimvero pedetentim procedamus, mittamus auctoritates, simplicem veritatem adsequi studeamus, nec sensum Scripturæ Sacræ inferamus, sed verum ex eadem rite intellecta eruere conemur. Dic igitur, sodes, ubinam in sacris pandectis DEUS, Legum tam Naturalium quam Positivarum Auctor, declaraverit, quod hunc vel illum hominem ab observantia Legum suarum exemerit. Quod si talis nulla existat declaratio, necesse quoque est, nullam Legum Divinarum factam esse dispensationem. Sed dicunt forte, quod permissio mali æquipolleat declarationi a nobis requisitæ, præsertim quum DEUS nullam certam statuerit pœnam, quorundam præceptorum Legis suæ transgressoribus, immo ne quidem minatus sit, se ipsos fore puniturum. Sed ne heic confundamus non confundenda, statim observamus, quod aliud sit permissio mali, aliud autem dispensatio Legis. Quum homo sit Ens liberum, quod libertate sua & uti & abuti potest, DEUS, quæ ipsius est *μανεσθουλα*, permittit hominibus mala committere, sed tamen ipsos a rigore Legis suæ non eximit, verum promeritas ipsis immittit pœnas, nisi pœnitentiam egerint

rint. Hic autem actus quam sit diversus a dispensatione quilibet animadvertit: in priore enim differtur tantum pœna, sed in posteriori penitus tollitur. Immo si Leges Divinæ essent dispensabiles, quid opus fuisset, ut DEUS Filium Suum unigenitum in mortem pro salvando genere humano traderet; aut si quis hominum exceptus sit a Lege, quomodo Scriptura Sacra adserere potest, quod omnes sint conclusi sub peccatum, Rom. XI: 32. Gal. III: 22?

Sed ut heic subsistamus, rerum nostrarum habitus postulat. Cæterum an Iliada tantum post HOMERUM cecinerimus, an vero ad illustrationem gravissimi argumenti symbolam quandam contulerimus, aliorum esto judicium. Quicquid sit, putamus nos ad veritatis amussim nostras meditationes exegisse, ad rationis trutinam expendisse. Tu vero B. L. pro ea, quæ Te exornat, ingenii vi atque æquanimitate, innoxios hosce conatus benigne aspice, &

- - - - - *Si quid nostri rectius istis
Candidus imperti, si non, his utere mecum.*

TANTUM

MONSIEUR.

L' Amitié, qui est entre nous, & l'obligation, que je Vous ai du soin, qu'il Vous a plu de prendre de mes études, ne me permettent pas de laisser passer cette occasion, sans Vous marquer la part sensible, que je prends à l'honneur, que Vous allez Vous acquérir. Je ne m'engage point à faire Vos eloges, sachant bien, que cela ne convient qu'à une plume plus habile que la mienne, joint que Votre modestie me le defend absolument. Tout ce que je puis faire, c'est adresser mes prieres à Dieu, qu'il benisse Vos louables desseins. Que le Laurier, qui doit bientôt couronner Votre tête soit un présage de Votre prospérité & de la moindre recompense que je Vous soubaite, étant avec un attachement invariable

MONSIEUR

*Votre très-humble serviteur
& très-fidel Ami*

HENRI GUSTAVE DE KNORRING.